

բայց ասիէ ուրիշ բան. բանին ունիս, ի՞նչ քա-
տաւ արտաւանի զորակներ ունիցի՞մք. կողմ-
ընէ՞ք ինձ. շատ աղէկ ըսաւ. Բարձր. Պաշտօնա-
կալը, և հրամայեց զորաց Զրամանասարին թէ
ասիէ կողմը տասնապետութեան ամսական տը-
րուի այն տղին, և քիչ մը ժամանակ սնցնելէն
ետեւ տասնապետութեան պատիւն ալ:

Այդն օրը Լես Բարձր. Պաշտօնակալը իր
Վսեմ. Ընկերակիցներով Պրնովի գիւղը դը-
նային նստակով, ուր Գառնապետն յարգումն-
ծար Ընդհանեւ աղան ինքնուրոյն եղաւ որ
Բարձր. Պաշտօնակալը իր բնակարանը իջեա-
նելու շնորհք ընէ. որ մարդասիրտը բարեհա-
ճեցաւ. Հայադղի անուակաւնին հայցուածը կա-
տարելու. ուր և ճաշն ալ ըրաւ որ ըստ ար-
ժանեցի պատրաստած էր. երեկոյեան ընթրի-
քնն ալ Վսեմաշուք Բէշիտ Լեֆէնտինն տունը
ընկելով, նոյն գիշերը հանգստացաւ այն տեղ:

Երկուշաբթի առաւօտուն եկաւ նոյն դիւղին
ծովկերբը, որ կէս ժամու. չափ ճանապարհ է
գիւղէն. և խեղճ Լեֆէնտն շողկնաւ ընտանեա-
լով ընկալաւ վերադառնալու իւր Մեծամեծ ճանա-
պարհորդները, և ժամը 2ին քաղաքիս առջե-
ն նստակիւնով մեկնեցաւ դէպ ի նորատակը.
և այն միջոցին ալ հրաժարութեան թնդանո-
թեանը նշանին ամեն կողմէն յուղարկուողու-
թեան փոխօրէն յարգանքը մտաւային:

Արտաւ թէ Բարձր. Պաշտօնակալը Վսեմ և
ուրիշ քանի մը կը գինքու ալցելով թիւն ընե-
լով՝ քիչ օրուան մէջ մայրաքաղաքը վերադառ-
նալու է:

Այն ամսոյն 30ին. կերակի օր Վաղգից շու-
գնեալով հասաւ քաղաքս Կոստանդնուպոլսոյ
Ուստոյ դեպան Վսեմափայլ Պ. Վիդովին
Վերադառնալու հիմնը, որ բաւական ժամանակ
է աշխարհաբոլորին կրնէր. և գլխի Լեւո-
պայի մեծ մասը և մայրաքաղաքներուն ամեն
ալ անսաւ. և հիմայ իր Վսեմափայլ Վեր-
դաստանին կրօնաւթիւնը վայելելու համար յիշ-

եալ շագնաւով նոյն օրը մեկնեցաւ քաղաքէն
դէպ ի Կոստանդնուպոլսոյ:

— Չիտար զորաց հրամանատար Վսեմ.
Վերին Վիդովին փաշայն՝ որ քաղաքիս գորտը
հրամանատար Վսեմ. Վսեմ Յէրիք փաշային
իշխանութեան տակն է, և յատկապէս Բարձր.
Իրա փաշային ներկայանալու համար եկեր էր
քաղաքս, ամսոյն առաջին օրը վերադառնալու
նկատ դնաց 1000 ձիաւոր զօրով. որ ժամանա-
կէմը հեռէ իրեն յանձնուած զօրքերով նոյն
քաղաքը կը բնակէր:

— Լսուցաւ 4ին, Երկանեան Մեծապետի
Վերի սղայն, իւր բարեկիշատակ հանգույ-
նալ Լոզոր քաղաքիս մէջ ունեցած պաշտոնը,
իսկեց փեսայ Մեծոյորդ Ըսկոր աղային յանձ-
նելով, ի վերաւ շողկնաւով մեկնեցաւ ի Կոս-
տանդնուպոլսոյ, հանգուցեալ Երբորը ապնա-
տուն ընտանիքով:

— Այն գիշերուն ժամը 2ին քաղաքը մը-
շալով, հիւսիսէն ի հարաւ երկրաշարժութեան
սաստիկ երեւմը զգայինք:

Եւս տարի աշխարհիս շատ կողմերը մանա-
ւոր Հայաստանին ձմեր սովորականէն աւելի
սաստիկ ըլլալով, ճանապարհները աւրուեցան.
ճանապարհորդներուն և սուրհանդանիւրուն ան-
դամ երթեկեւթինը շատ զգուշանալով
երբեք ալ ըստովին թղթակցութեան իւր
փանուկցաւ. անոր համար ժամանակէմը հեռէ
Հայաստանի կողմէն նոր լուրեր չունեցանք՝ մի-
այն այս օրերս Երբորմէն մեր անուանիւն
թղթակցին առեւած անգղեկութեանն նայելով,
որ Հայաստանէն եկող արժանահասաւ ճանա-
պարհորդէմը լսելով կը զրէ, թէ Բարձր. Սը-
րազան Վսեմափայլ տակաւին Վսեմափայլ
է, և Վերին Երբորմէն փնտրութեան կե-
նաց օրոյնս թիւնը արդէն կատարեալ առու-
յալ թիւն միշտակ մէջ ըլլալով, անտարակոյս
ներկայ ամսոյն մէջ ճանապարհ ելլալու է գէ-
լի սուրը Վաշք. այսու ամենայնիւ կը յուսանք
որ այսուհետեւ մեր Հայկենասէր ընթերցողն-

րուն Հայաստանին նորէ նոր բարեկամը լուր
ըր անպակաս կը հաղորդենք:

Վերիայ ամսոյն 28ին Հայկենասէր օրապրոյ
տարեւորելը ըլլալը յայտնի է. ուստի մեր աշ-
խարհիս օտարազգիներուն հայրենասիր-
կան բարեբաւութիւնը կը պարտաւորէ մեզ
մեր խորին երաստակաւորութիւնը հրապարակա-
յայտել. և միանգամայն ծանուցանել թէ օրոյ
հետեւ Հայկենասէր օրապրոյս զժառանգաբար
ամբի չափ հրատարակելէն արգելուելուն հա-
մար մէկ տարեկան տմբողջ թիւերը կարգաւ
կարայինք տալու ալ նէ, բայց այսու ամենայնիւ
ապնուամիտ ստորագրութեանը՝ որոնք առաջի
թիւէն սկսեալ ընդունելու, իրաւունք ունե-
ցին պարտաւոր սնցած 3 տնտեսան թիւերնալ
ստանալու. ուստի անոնց փոխարէն գեղեւ
ամբի չափ ոյսինքն մինչեւ հակեմբերի վերջ
կը պարտաւորինք հասուցանելու զանոնք, որ
մէկ տարեկան համար կը լիւր ըլլանայ. և
այսուհետեւ նորէն ստորագրութիւնը կը լիւր
օրէն սկսուի. ըստ ընդունելու, անկից մինչ
հետեւալ տարին նոյն օրը՝ անոնց տարեւորելը
կը լիւր:

Եւհրամեշտ պարտք կը համարենք նաեւ, զա-
նալան քաղաք եղած Օրապրոյս Վսեմափայլ
գործակալներուն աղաքսիրական ինստիտու-
թիւնը յատուկ յատուկ շնորհակալ ըլլալու.
որոնք արդարեւ ի փառս Երբորմէն և յապի-
պայծառութիւն յանձնառու եղած են այս աղ-
սկաւ գործոյս յառաջողութեանը համար
իրենց աշխատանքը չը խնայելու:

Ինչպէս որոնք՝ որ հասարակաց բարեկեցի հա-
մար պայտէս ապագաւս գործառնութեանը յա-
ռաջողութեան փայլ ջանադիր կը ըլլան, ան-
շուտ անոնց փոխարէն վարձարտութիւնը եր-
կինքը առատօրէն պահուած է. բայց այսու
ամենայնիւ մեր կողմէն ալ միշտ պարտաւոր
կրտաւորներուն կրտաւորք ճանաչել և ու
նոնց բարեկեցի համար բարեկամութիւն ըլլալ:

օրի բերեն. իւր նախամեծար խմբիքը բոլորովին իւր-
մեկով, արհամարհ հայեցումով իւր բարեկեցիք ե-
ղած քաղաքիս փողոցները կը նայէր. և ստահակ
ձեւն ալ՝ հասարակութեան մտադրութիւնը իրեն կը
դարձնէր. բայց բաւական ժամանակ մնաց այնպէս
առանց մէկը ընտելու, որ կուրի անոր հետ. իւր
բարեկեցի հրամանատարը շատ անգամ ցած ձայնով
կաղաչէր որ հանգստի նստի, և իր միտքը դրած էն
հրամարի. բայց այս խօսքերը անօգուտ էին. և նա
ընէ խմած հեղանիւթները, աւելի բորբոքեցին ատե-
լի անտիպապարձին կուտասէր ողին. վերջապէս եր-
կու մարդու փայլ միտքը գրաւ. որոնց մէկը նշանա-
կած ծաղկահասակ բոլորէն էր, մէկալը տարին առած
մարդը՝ կարելի է որ անոր հայրն ըլլար:

Եւսնք զբաղեալ խօսակցութիւն կրնէին. և այն
փայլեկներն մէջ բոլորէն կը խօսէր: Հաղարապետը
ըսածին զգուշութեամբ ականջ դնելով պէս՝ զը-
նը կրկնեցաւ. ետքը քիչ մը մտանշաղմ աղաղակեց:

— Եւսնք Եւսնքիս չէ:

Պատկերին հիւրերուն մեծ մասը, գէպ ի այս նա-
խատղին դառնալով, ապշեալ կերպովն անոր կը
նայէին. առանց գիտնալու թէ որքն է այն բացա-
դարձութիւնը. հրամանատարը՝ որ քանի մը քալ
անդին էր, նշան ընելով անօգուտ կոչեց. որովհե-
տեւ բոլորէն իր առարկայն կը յայտնէր, յայտնի ի-

րեն գէտ եղած նախատղին ուշ չի գնելով:

Կարճ լուր թեմէնը ետքը, հաղարապետը նոր-
գեց իւր թշնամական գործքը, և աւելի հեղաղան
ձայնովն ըստ, կը հաստատուէ, թէ սուտ է այդ.
Կաղարհաստակ բոլորէն գլուխը վերցնելով՝ իւր
հայեցումները կուտայող մեծամարտիկին կուրէր, և
նոյն նախատղիս խօսքը փառն չառնելով, դարձեալ
իւր խօսքը կը շարունակէր: Իւր ձայնէն ուրիշ ձայն
մը չէր լսուէր, ամեն մարդ լուր կը կենային, և
աչքերնին անոնց էին դարձուցած: Եւսնք թէ
հաղարապետին անսովոր զնայքէն ինչ հեռեկան է:

Հաղարապետը երբորը անգամ ըսաց: — Ըն-
րաւի կրտսէմ, սուտ է այդ ըսածդ: — Եւ նոյն ժա-
մայն իւր փայլեկական հայեցումները դէպ ի իւր զոհ
ընելու մարդուն դարձուց: Իմացաւ բոլորէն որ այն
նախատղիք իրեն էր, փայլուն ձեռքովն ելաւ տե-
ղէն. քաղցր և քաղաքիտ ձայնով ըսաց: — Երբ-
եւր այդ ըսածդ ինձ կուղղի:

Հրամանաւ ըսաց հաղարապետը, և կը կրկնէ
թէ ինչ որ կը խօսիս սուտի չաղախ են:

Կաղարհաստակ բոլորէն, խորին անարգանքով
հայեցէն ետքը, գարձեալ սկսաւ իւր ընկերին հետ
խօսիլ առաջինին պէս: Եւս տեսարանիս ակնատես-
ները իմացան թէ կուրէր ծագելու է այն տեղ, և
մէջը չի գտնուելու համար՝ յետ քաղաքան: Վա-

նիմը վարկեան անցնելէն ետքը, բորբոք անգու-
նախատղիս ուրիշ արձակեց հաղարապետը: Եւ
թիւն իւր ամենէն ելաւ և ծանր կերպովն կամե-
կամաց մտադրաւ ստահակին, որ չէր աղաքս իր
պարտաւորութեան գործին, և երեւին պատիկ կու-
մը (Եւսնքիս) զորքէն ետքը, մէկ քիչ յետ գալ-
ձաւ, իւր դանակով զինքը պաշտպանութեան գր-
թեան մէջ հաստատելու համար: Հաղարապետը իւ-
տուղած փայլի պէս անոր փայլ յորձանեցաւ. բայց
հրամանատարը՝ և այն տեղ գտնուող բոլոր անոնք
փութացին արգելելու, որ չըլլայ թէ խեղճ արիւ-
հիւր թիւնը հետեւի:

Եւս միտադրութեանը յաջողելուն, հաղարապետ
նոյն ժամայն մեծամարտութեան հրապարակայ
տառարկեց, և իւր թշնամին ալ ընդունեց: Եւ
մարդիկ նաեւ բոլորէն բարեկեցի կը յորդորէին
պատերազմը հետեւեալ առաւօտուն թողուն. բայց
ընդհանրապէս զարմացան, ինչ տանտ տեսան որ
նորագուող անդապար կը թախանձէր թէ նոյն փայ-
կեանին ըլլալու է, և մինչեւ որ երկու հակառակոր-
դայ մէկը չի մեռնի՝ չի վերջանալու է:

— Կամ մեռնի կամ մեռնի կըսէ բոլորէն: Եւ
երկուքն մէկը ըլլալու է, և որքան որ շուտ ըլլի
այնքան աղէկ կը սեպիմ:

Հաղարապետը այս խօսքերս լսելով, ինքն ալ հա-

Աշխարհագրական գիտելիք

Աշխարհագրության որ նոր Հոլանդացի ալ կըսուի, Ալի-
մայն ինկառնեմքը և բերքը :

Աշխարհագրական հետեւեալ հետազոտական պատ-
մութիւնը ի վիճակու մը օրինակ օրագրոյն վերջին իմի-
ւէն քաղցեցիք :

Աշխարհագրական հետեւեալ հետազոտական գրութեան
կողմանէ հետեւեալ և լաւագոյն, այլ ուրիշ ամեն ծա-
նոթութեանց իրողմանէ ալ տարբեր բարձրագոյն : Այն
տեղ բնութիւնը շատ պայմանաւ է . որ լաւագոյնի
մը համար բոլորովին մտադրութիւն կերպի :

Ինչ ասան լաւագոյն ձեւը կընէ այն տեղ ամառ
կըլայ : Հետեւեալին հոգի մտք է և հարաւայեցի
ցորտ . լաւագոյն հոգի առաջնութեան փաստակար
է, և լաւագոյն առաջնութեան փաստակար անձ-
բնէն յատալ ծանոթութիւն գործին վեր կերպի : և ինչ
ասան վար կիջուց, նշան է պայծառութեան օդոյն :
Հարկը ցորտ և անբերքի են, և լեռներուն դադա-
լիւ տար և բնութեան :

Կարապետը ոյն տեղ բոլորովին սեւ են և արծիւ-
ները սպիտակ, որ ձուածին խաւարի տեսակ մ' ալ
որ իմեն ձագերը կը դիւցընէ, բազի կառուց ունի և
յետին սպիտակ փայլ թռնակից օդաւոր : Ուրիշ տե-
սակ մ' ալ կայ որ ունի տեղ և տեղի ձագերն զի-
նաւորեալ է : Բանկութեան ալ կը դառնի այն տեղ
որ այս կենդանին յիշուի և լաւագոյն մէկ տեսակն
է, և հասակնին ալ քանի մը տեսակ կըլայ, ոմանք
վերջին աստիճան մեծութեան հասնելով, խոշոր մու-
կն մեծ լին ըլլար, և ոմանք հինգ ոտք բարձրու-
թիւն կունենան : Այս կենդանւոյն առջին ոտքերը
հինգ օրով որոնք, իսկ ետքինները թռչնոց սրուն-
քի պէս, քայլելու ժամանակը իւր ազին կ'ապնէ : Բը-
նութիւնը ծոցը տուել է անոր ստամոքսի տակովը,
որ ձագերը կը պահէ : Այս Հոլանդացի շուները
գոյնի պէս և աղուէսի հասակ ունին և ամենին չեն
հաւեր :

Այս երկրի մէջ տեսակներ թռչուն կայ որոնք լե-
զան աւելի ձեւ ունի . տեսակ մ' ալ ձուին որոնք
մարմինն կէտը Բոր ըստեալ անասունին կը նմանի
և կէտը լաւալ ըստեալն : Սեղան պալը ըն որ
ձուլային է գետի մէջ կայրի, և խանիէէ պալը ըն
որ գետային է ծովու մէջ կայրի : Այս նաեւ թեւա-
որ օճեր՝ ձուկեր, որ լայն և պիտակաւոր, թեւեր չու-

նին ինչպէսից պէս, և ոյն թեւերը չորհան նման կը
հաւքընեն : Երկրի (ըրդան օթաւ) ծառի մը բարձ-
րութեան չափ կերկրէն և կալուածութիւնը (գա-
փաք աղածը) հազիւ թուի հասակի բարձրութեան
կը հասնին : Հիշած տունկերը 20 և 25 ոտք արմատ
ունին, և հորիզոնաւոր իրենց ճիւղերը կը տարա-
ծեն հոլանդացի մը պէս հինգ կամ վեց ոտք լայնու-
թեամբ :

Թռչունը որ մեր ստորին գաւառի մէջ հաւի կը
նմանի, հաւահաւի նման քնարածէ, ապիւր ունի սի-
րանորդի պէս : Հակառակ թռչուն մ' ալ կայ լա-
միւս անունը ջայլամի նման, որուն մորթը փետուրնե-
րու տեղ տեսակներ մազով ծածկուած է : Թռչուն
կայ որ կառավարին խալարանի սուլելուն և հաւած
ձայնին կը նմանեցնէ իւր ձայնը . թռչուն կայ որ
որոնք պարզ ձայն կը հանէ արծաթեայ զան-
գակի նման : Ինչ որ մանկանց որդակին ձայնին պէս
կալուածակն . ուրիշներն ալ բարձրագոյն ծիծաղելու
պէս կալուածակն արեւոյ կը մոնելու և ելելու, ասան
իրենց ընկերներուն հետ միտքան ներդաշնակու-
թեամբ, որոնք իրարմ տարբեր եղանակով երգել-
նուն, շատ անխորժ ձայններ կը ձեւեցնեն :

Հաւերուն մեծ մասը ամեն տարի իրենց կեղեր
կը փոխեն, և տեղերները յաւերածար աստեղան
վրայ կը մնան, լաւագոյնը դիւթէ բոլոր տարի տաւանց
ամալի է, և ամենեւն աղբատ մարդերուն տուները
կըլինին փայտէ են յաղովմանի պիտակին պէս :

Կերկայ թէ բնութիւնը այս երկրին մէջ պայմանա-
կութիւնները և տարբերութիւնները ոյն աստիճան
խաղաղութիւն ըսած է որ, զորոնք երբոր առաջին անգա-
մին կը քննեն հաւահաւոր գերմանացի Պիւմպայի
բնակները, շատ շփոթեցին դանի :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՊՈԼԻՍ

Երբի 29 :

Չորեքշաբթի օր Բարձր . Գաւառ խորհուրդ մը
կըլու մեծ փոխորդոյն նախագահութեամբ, և մառ-
նաւորապէս լաւագոյնի գործերուն համար զու-
ղեցան . որուն վրայ կառավարութիւնը շատ հոգ
կը տանի :

Այս շաբաթ զորոց մեծ շորժուութիւն մը կան
և շատ շոյնաւեր մեկնեցան զանազան դատարներ
զորք տանելու, համար :

— Երեկ Սեփարիս Ինքնակայք միջինէն ել-
լալէն ասե . Պաթորի մէջ ժուռ եկաւ քիչ մը տանէ,
և օդը աղէկ չըլլաւու համար շուտ յետ դարձաւ .
Պէյլիպէյի լայնութեան պիտակը :

— Երբ Սեփարիս Երբայն նաւակով՝ Լաւր-
պիւր կողման անոյ ջուրեր ըստեալ տեղը քնաց :

— Սեփարիս ստորհանգալը այսօր տառապուն
գաւառ, Սեփարիս պարուն տը Պաթորիէն իր կա-
ռավարութեան կողմանէ (Սեփարիս Բարձր . Կարոն
խաղաղար դեպքան կարգուելուն հաւատարմութիւն
տա : Երբ լաւը դեպքանաւան պաշտօնատարնե-
րուն և մայրաքաղաքին մէջ կըլած Կաղաղացիներ
բուն շատ հաճելի թուեցաւ :

— Կաղաղացի դեպքան Սեփարիս Պաթորի
գրեկէյը հինգշաբթի օր Բարձր . Կարոն քնաց և
երկար տան արտաքին գործոց պաշտօնատար Սեփ-
մախայ ի փաթ փաշային հետ գաղտնի խօսակցու-
թիւն բուռ : կը կարծուի թէ լաւագոյնի գործերուն
համար կըլած ըլլայ այս խօսակցութեան մեծ մասը :

— Երբ տառապուն լաւագոյն դեպքան Սեփարիս
փաշայ Սեփարիս Երբայն Կարոն քնաց (Կարոն քնաց
մեծ փոխարքային և Սեփարիս . Կարոն քնաց հետ
խորհուրդը ընէ . բայց այս խորհուրդին հաւատա-
կութեան մէջ բուն մը լուեցաւ :

— Կառավարութիւնը ամառ 25 ին հրովարտուի
մը հանց . որ առաջին ցորենին ճերութեան սահմա-
նէն դուրս ելլալը կարգիւ (տես Հայրենասէր թիւ
25) : Այս հրովարտը որովհետեւ իւր երկրներուն
բաւականէն աւելի շունկաւորն համար է, հաւանա-
կանաւոր մինչեւ նոր հաւածը տեղու է, որուն ալ եր-
կու ամիս կուզէ :

— Կարեւորութիւն Երբայնի տիրոջ իշխանը, որ
Երբայնին հետ այս տեղու էր, քանի մը օրէ Սե-
փարիս Երբայնի ներկայութեան և մայրաքաղաքի
գլխաւոր Պիլիպէյներ և տեսութեան արժանի տեղե-
րը ժուռ դալէն ետքը, հինգշաբթի Կարոն լաւա-
վարութեան շոգենաւով Պաթորի դեպքան, Կարոն և
Կարոն Սեփարիս Երբայնի դեպքաններուն ընկերութեամբ,
և քիչ աւելի մէջ վերադառնալը այս տեղ վերադառնալու
են :

— Կառավարութիւնը այս օրերս ցուալի լուրեր
տաւա, թէ սատարիկ երկրաշարժութիւնները ինչուա-
նութեան պատճառ են եղեր փոքր Կարոն Կարոն
կարի վիճակին մէջ, որ Կարոն (Սեփարիսի մէջ

առաջութեամբ ինքից որ առանց յոյաղման այս
գործքը կատարի, կը կրկնէր թէ իրենց քաղաքանե-
րը ամենին ինքնաւորութիւն չունին այս բանին դէմ
զնելու, և երգումով կը հաստատուէր, և իմի առա-
ջին անգամի իւր գարեհոծը դէպ 'ի իմնաւորն չուղ-
ղէ, յանձնառու, կըլայ փիւնիկ հաւին պէս ինքզին-
քը պարելու : Կըլու անոյնանք տարութեան վերջին
աստիճանին հասած էին, և պանդոկայիններն ալ ան-
չափ ուղղակիներ կըլինէին, իւրաքանչիւր որ պատե-
րուցին ձեռքն ընտրութեան համար, իւր կարծիքը
կառաջարկէր : Սեփարիս խորհուրդ կուտային թէ եր-
կու մեծ կրակ փռուն ծառայից անտառին մէջ իրար-
մէ յարմար հիւանդութիւններ, և երկու պատերազ-
մութիւնը կային բացեալ լաւը որ մեկը մէկ ծանօտան-
ը :

Սեփարիս մեծամարտութիւնը կառավարիկներն որ վա-
րուած եղեկներով ջահին ըստաւորութեամբ ըլլայ,
ոմանք ալ կըսէին թէ սեղանները երկու ծայրէն կանգ-
նին, և այնպէս իրարու արձակին աստիճանակներ .
վերջապէս ամեն մէկը իւր կարծիքը կըսէր, և այս
դժուարութիւնները դուշակել կուտային թէ արեւա-
կը չի ծագած, մեծամարտութեան ձեւ որոշուելու
չէր :

Բայց քանի մը խորհուրդ մտածանք բժիշ-
կին և կը հարցնէին թէ հաւարարութիւն բնաւորու-
թիւնը և քաղութեան գործքերը լաւաւ է ծաղկա-

հասակ բժիշկը պատասխանեց թէ ամենին չի ծա-
նալու, և երբեք տեսած ալ չէ, իւր լինանալն
համարալ իմացողին, որ սպասէ մինչեւ առաւօտ
և զննեն աղէկը ընտրէ, որ դանկ փառնոր բարբի-
նայ : Բայց այս խորհուրդները անօգուտ եղան,
և իւր խօսակցի ընկերին աղաւանակ խրատներուն ալ
ամենեւին դէմ զննելով, իւր մաքին վրայ հաստատ
մնաց բժիշկը . և ուղի որ իսկին կուտուր տեղը
երկայ : Կառավարն երկար ժամանակ վիճակին միտա-
մարտութեան ձեւն ընտրութեան վրայ, վերջապէս
նոր առաջարկութիւններ կըլու, որուն վրայ շուտը
ամենեւին ալ հաւանութիւնը միտքանկաւ :

Չարագործին աներկայ վերադառնալութիւնը պակ-
սեցնելու, և որուն և կուտուր է արեւելու, համար
որ նախապաշտուրդ կատարեման զննարմի մէջ չի բու-
յաւում, մէկ բանով երկու լինանքները միտքանակ
հաւատարմութեան մէջ հաստատուելու, համար, առա-
ջորդիցին որ պանդոկայեալը պանդոկին վերջի դատի-
կանը ուր երկայն անեկակներ կար առանց կալմածի
մեծամարտութեան լաւը, և թողու որ անոր պա-
տահանները փեղկերով և տոխտակներով ամրապից
ծածկեն, և կուտուրնին ալ իրենց շաղկէն 'ի դատ
բոլոր գեներալին միտքանակ, մէկմէկ իրար աստիճանակ
ունենան, և մէկ մէկ սուսեր անտառներն բունած
մանան նոյն սեղանակին մէջ, և պատերազմը դուրս

ծածկուելէն երկը վայրկեան ևտքը սկսուելու էր, և
այս ժամադրութեան կէտը իմացնելու էին երեք ան-
գամ դրան միջնորդին զայնելով : Երբան որ դժուա-
րահասան կերակր այս կարգադրութիւնը, այսու ու-
մնային երկուքն ալ իսկ և իսկ ընդունեցին նոյնպէս
և վկայները :

Սեփարիս ժամայն սկսան պատերազմի տեսութեանը պատ-
րաստել, և պանդոկին մէջ հաւաքած բոլոր օտարա-
կանները սանդուղին և ստորից սրահակին վրայ լե-
ցուեցան, որ ստակային մեծամարտութեան անոնք զը-
նեն : Երբան որուն և վայրենաւոր ըլլայ, յանկար-
ծակի պարբերակ ապուշիմը կը փոխակերպի և կը
խոսով, ինչ ասան կը տեսայ այն բերաններն որ
քիչով առաջ մեծ մեծ շառաւանդներ կը լսուէր,
ամենեւին ձայնը չէր կըլեր, ամենքն ալ ստակայ և
մորթեցին եղանակովը երկու մարտիկներուն վրայ
ակնկալուց էին, որոնք քաջ ընդամարտութեան
ձեւերն աներկելով ըլլալու էին :

Պատրաստութիւնները կատարուելուն, այն դու-
րը որ մարտիկները պատերազմի տեղին դիմքը չի
տեսնուելուն համար զգուշութեամբ ծածկուած էր,
բացուեցաւ անոնց առջին, և ձման մահահարուէր
սեղանակը : Կարեւոր խօսակցից ծերունի ընկերը լու-
թեամբ անկիւնի մօտ կուտուր, և ահա իւր ընկերը
աղետայի սեղան անցաւ, որ ձեռքերը դէպ 'ի երկինք

